

PANURUS

FUGLE OG NATUR I SØNDERJYLLAND

ORNITOLOGISK FORENING
FOR ALS OG SUNDEVED

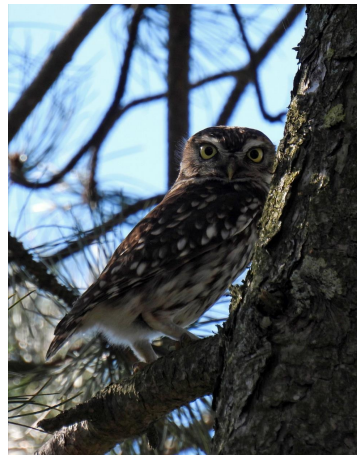
57. ÅRGANG

2023

NR 2

INDHOLD

Nattergal hvor bliver du af?	2
Forord	3
Tag kameraet med på ferie og skyd løs	4
Omitologiske betragtninger omkring sortspætten	7
To due or not to due, måske tre	8
Hvordan bekæmper men myrer	9
Gæt en fugl i Ugeavisen	10
Nordstrand, Skagen.....stillehavslom	11
2 arter man skal være hurtig for at nå at se	12
Lidt.....øf	13
En OAS tur med usædvanligt efterspil	14
Formandens PIP	15
Har du betalt dit kontingent	15
Stor skallesluger - resultatet for 2023	16
Donana nature park og Isla Christina	18
En anderledes fugleguide	21
Gamle fuglefilm på nettet	22
Gæt'n fugl	23
OAS aktiviteter	24

Forsidebillede

Kirkeugle

Taget i Føvling d.21/4-23.

Set i træerne i de omkringliggende haver nær redekassen i tidsrummet 17-17.30.

Philina var med som "tålmodig" medobservatør.

Foto: Rita Christensen

Bagsidebillede

Nærbillede af Sønderborg Slot

Ved nærmere eftersyn er der også en tårnfalk på rede

Foto: Else Dupont

NATTERGAL, HVOR BLIVER DU AF?

Af Kaj Abildgaard

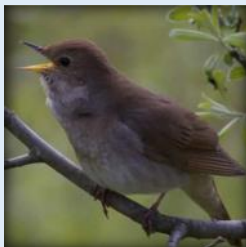
Sørgeligt, men vi må erkende at den er meget i tilbagegang.

I Sønderborg kommune er der indtil 25/5 kun gjort 12 observationer af enkelte individer fordelt på 4 steder, nemlig Broager Vestermark, Hartsø, Tontoft Nakke og golfbanen.

Kikker vi længere væk, så har Sdr. Hostrup og Tinglev mose giver 3 begge steder. I resten af det sønderjyske er fuglen set eller hørt 20 steder.

Tænker jeg 20 år tilbage, så kunne vi ved Almsted Lyng finde 10. Ca. 10 år tilbage havde vi nok 10 syngende på det militære område. Nu kan vi ikke engang finde 1?

Foto: DOF basen

FORORD

Af Viggo Petersen

Velkommen til en lidt smallere udgave af Panurus.

Vi har skiftet trykkeri, da vores tidligere trykker er gået på pension. Fremover er det Langenberg Grafisk i Sønderborg der tager sig kærligt af vores blad. De bruger dog en lidt kraftigere papirkvalitet, der gør at vi ved de sædvanlige 36 sider ryger over den magiske portogrænse 50 gram.

Det gør at bladet er reduceret med 4 sider til nu 32 sider.

Det har dog ingen betydning da der kun var stof til 28 sider. Dvs. at der var hele 4 sider der savnede, måske dig.

Alligevel kan du glæde dig til et godt

blad.... Selvfølgelig.

Gå selv på opdagelse og prøv at finde inspiration til selv at få en lille artikel med næste gang.

Indholdet spænder vidt både ti tid og sted. 160 mio. år siden hvor de første fugle dukker op. Gamle film om fugle fra før verden fik farver til nyklækkede skalleslugerunger. Fra Skagen Nordstrand til Donane Naturpark og Mallorca i Spanien til Klaus Bos terrasse i Synneborre.

God sommer til alle.

Annonce

Redekasser & Foderhuse

Kig ind på hjemmesiden for typer og priser.

Afhent på mit værksted, eller jeg sender.

Specielle kasser fremstilles gerne efter ønske.

Ny adresse

Hans Erik Lock, Nygade 66, 6200 Aabenraa

tlf. 7462 2203, mobil 2224 5287, mail lock1@live.dk

www.Redekassebyggeren.dk

TAG KAMERAET MED PÅ FERIE- TUREN OG SKYD LØS.

AF Henrik Henriksen

I begyndelsen af maj tilbragte vi et par dejlige uger på Mallorca i den lille by Port d'Andratx, der ligger i øens sydvestlige hjørne. De sædvanlige fugle: Hærfugl, Sortstrubet bynkefugl, Gulirisk og den altid ivrigt syngende Sorthovedet sanger var hurtigt checket af. Hver dag ved 17-tiden kom fiskefartøjerne retur med dagens fangst, og de var altid omgivet af Middelhavs Sølvmåger. Her vil det være en sjældenhed at se vores hjemlige Sølvmåge. Hjemme i Danmark træffes Middelhavs Sølvmågen, men den er fåtallig. Den er svær at bestemme, så hvorfor ikke benytte lejligheden til at lære fuglen at kende nu,

hvor der var rigtig mange meget tæt på. Efter grundigt at have studeret Klaus Malling Olsens anbefalelsesværdige Pandion artikel fra 2016: "Sølvmåger med gule ben eller Middelhavssølvmåger" gik jeg bevæbnet med kamera og stor bredskygget solhat over på kajen og stod klar, da fiskerne og mågerne kom ind.

Der var masser af fotomuligheder, selvom middelhavslýset var skarpt, og der blev skudt godt og grundigt. Om aftenen skulle der ryddes op i billederne, men det var ikke kun "de gode" billeder, der løb med opmærksomheden. Uden at have bemærket fuglen, var der billeder af en måge, der

næsten mindede om en miniatuereudgave af et AWACS-overvågningsfly, det med en stor radar på ryggen. Mon ikke det var en "rygsæk" med GPS og radiosender? Fuglen havde også både røde ringe og en alu ring på benene, men desværre var bille-

ud for det sydvestlige hjørne af Mallorca. De havde også i flere år sat GPS-enheder på nogle af fuglene. Formålet var at undersøge deres fourageringsvaner, hvor de, meget lig vores hjemlige Sølvmåge, har tilpasset sig menneskenes aktivitet. Giaco-

derne ikke gode nok til, at de kunne aflæses.

Det kunne være interessant at vide mere, men hvordan? Animal Tracker blev forsøgt, men der var ingen GPS aktive Middelhavs Sølvmåger i området. På nettet og i lokale fuglebøger blev der fundet flere navne og organisationer. Ud af 4-5 forskellige henvendelser var der pludselig gevinst. En af dem henviste til Giacomo Tavecchia ved UIB (University of the Balearic Islands), der var involveret i naturbevarelse, og han beredte beredvilligt om et overvågningsprojekt med ringmærkning af Middelhavs Sølvmåger på øen Dragonera

mo sendte hurtigt flere videnskabelige artikler om deres studier gennem de sidste 20 år, hvor bestanden var blevet halveret som følge af nedlukning af Mallorcas åbne lossepladser og overgang til affaldsforbrænding. En situation, der minder om den, de danske Sølvmåger måske oplever netop i disse år som en konsekvens af nedlukning af minkfarmene.

Fuglen med GPS var udstyret med en enhed, som de anvendte sidste år, men som desværre var upålideligt, og de havde tabt kontakten med fuglen.

De følgende dage skulle det forsøges. Kunne det lykkes at finde fuglen igen og få

et læsbart billede af farveringene? Det lykkedes desværre ikke. Til gengæld blev det til to andre fugle med røde ringe, og det varede ikke længe før, der lå en mail med fuglenes historie fra Giacomo, samt en invitation til at deltage i næste års fotokonkurrence på øen Dragonera. Konkurrencen går ud på at fotografere flest måger med læsbare røde ringe. Derudover er der præmie for bedste billede.

Den ene fugl var blevet ringmærket af Giacomo i 2013 på Dragonera. En han der var mindst 3-4 år gammel ved mærkningen. De følgende år var den flere gange blevet observeret forår og sommer i Loire dalen i Sydfrankrig, men ingen observationer af fuglen de sidste 6 år. Den nuværende observation var således første gang, der igen var kontakt med fuglen og det var nær det sted, hvor den blev ringmærket for 10 år siden. Den anden havde Giacomo ringmærket i 2014, også en voksen han, og den er jævnligt blevet genmeldt siden, men hver gang på Dragonera, hvor den blev ringmærket. Der ringmærkes udelukkende voksne ynglefugle, da det giver størst sandsynlighed for, at de året efter også yngler i samme område.

På den sidste tur hjem fra fiskerikajen stod pludselig og helt uventet et par Stylteløbere i det lave vand som en ekstra gevinst. Efter flere dage med spændende oplevelser affødt af en i første omgang overset

fugl med rygsæk håber jeg at have fået lært:

- kig efter en voksen/udfarvet Sølvmåge med gule ben (det kan stadig godt være en Sølvmåge)
- altid helt hvidt hoved
- kraftig rød orbitalring om øjet
- den røde plet på undernæbet kan godt have smittet lidt af på overnæbet
- sort plet på h5, håndsvingfjer nr 5, men talt udefra er det fjer nr 6
- et fladt hoved
- et jizz, når den står på jorden, som en Sølvmåge/Svartbag foran benene og Sildemåge bag

for så er det ved at være rimeligt sikkert, at det er en Middelhavs Sølvmåge. Se evt. Fuglen i Felten. Chancen for at finde den i Danmark er vist som at finde den berømte nål i høstakken, men den er der.

Tænk hvad man kan få af oplevelser med et tilfældigt foto, lidt ferietid og utroligt hjælpsomme og informative lokale ornitologer – så husk kameraet på ferieturen og skyd løs.

ORNITOLOGISKE BETRAGTNINGER OMKRING SORTSPÆTTEN !

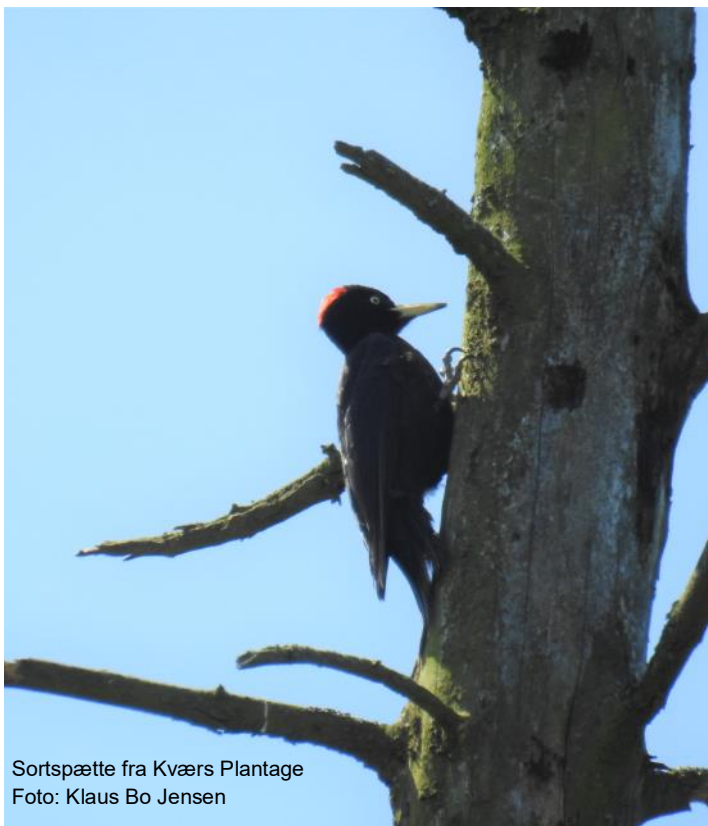
Dette er hverken en biologisk afhandling eller et resultat af en længerevarende undersøgelse. Dette er blot en amatørornitologs observationer fra en OAS fugletur i Smedeby grube/Kiskelund plantage onsdag den 26/4-23 omkring kl. 19.15 (med solnedgang vel ca. omkring kl. 20.15).

I og omkring "gruben" hørte og så vi flere gange sortspætten med sit karakteristiske kald. Den fløj ivrigt omkring imellem en gruppe løvtræer et godt stykke væk fra plantagen og dens grantræer/mulige myretuer – og endnu længere væk fra mulige redetræer (gamle bøgetræer) i andre plantager i nærområdet.

Det var egentlig "natte-tid" for sortspætten, men den var åbenbart ligeglad. Den havde ikke travlt med at finde sit overnatningssted i redehullet, men var egentlig mere interesseret i at "vimse omkring". Fødesøgning eller hvad ?

Normalt vil jeg sige, at sortspætten indfinder sig på sin soveplads (redetræet/andre sortspættehuller) omkring en time før solnedgang. Men denne sortspætte havde åbenbart andre planer.

Omkring klokken 19.30 så og hørte vi ikke mere til spætten. Måske "det indre ur" alligevel havde fortalt sortspætten, at nu var det "godnatte-tid".

Sortspætte fra Kværs Plantage
Foto: Klaus Bo Jensen

KKK
Klaus'
korte blomme

TO DUE, OR NOT TO DUE, MÅSKE TRE

Nu har I gentagne gange lagt "ører/øjne" til mine beretninger om mine "altan-duer": Ringduen og tyrkerduen.

M E N jeg har alligevel behændigt forbigået den 3. due omkring min altan: Klippeduen (tamduen).

Den yngler faktisk i mellem-gavlen imellem min adresse Alsgade 11 C og Alsgade 13 – lige ud for mit soveværelse. **MEN** det er en stille fugl, som jeg aldrig hører eller har problemer med!

Og meget til min undren - den kommer **ALDRIG** på min foderplads på altanen.

Den flyver hurtigt ind og ud af "sprækken", men den ligger aldrig an til landing på altanen eller kommer der med sine due-unger.

Mystisk.....

I nærområdet omkring min altan færdes der også dagligt omkring 10 – 15 klippeduer, men igen.....De besøger aldrig "Jensens foder-shop".

Mine "overvejelser" går i retningen af, at deres fødevalg må være noget forskelligt fra ringduens og tyrkerduens hang til gode afskallede korn-kerner serveret fra Jensens hånd.

Måske "bylivet" har givet klippeduen mere smag på tabte pølsehorn og daggammelt rundstykker!

Fakta er.....jeg ser dem aldrig på min altan.

Annonce

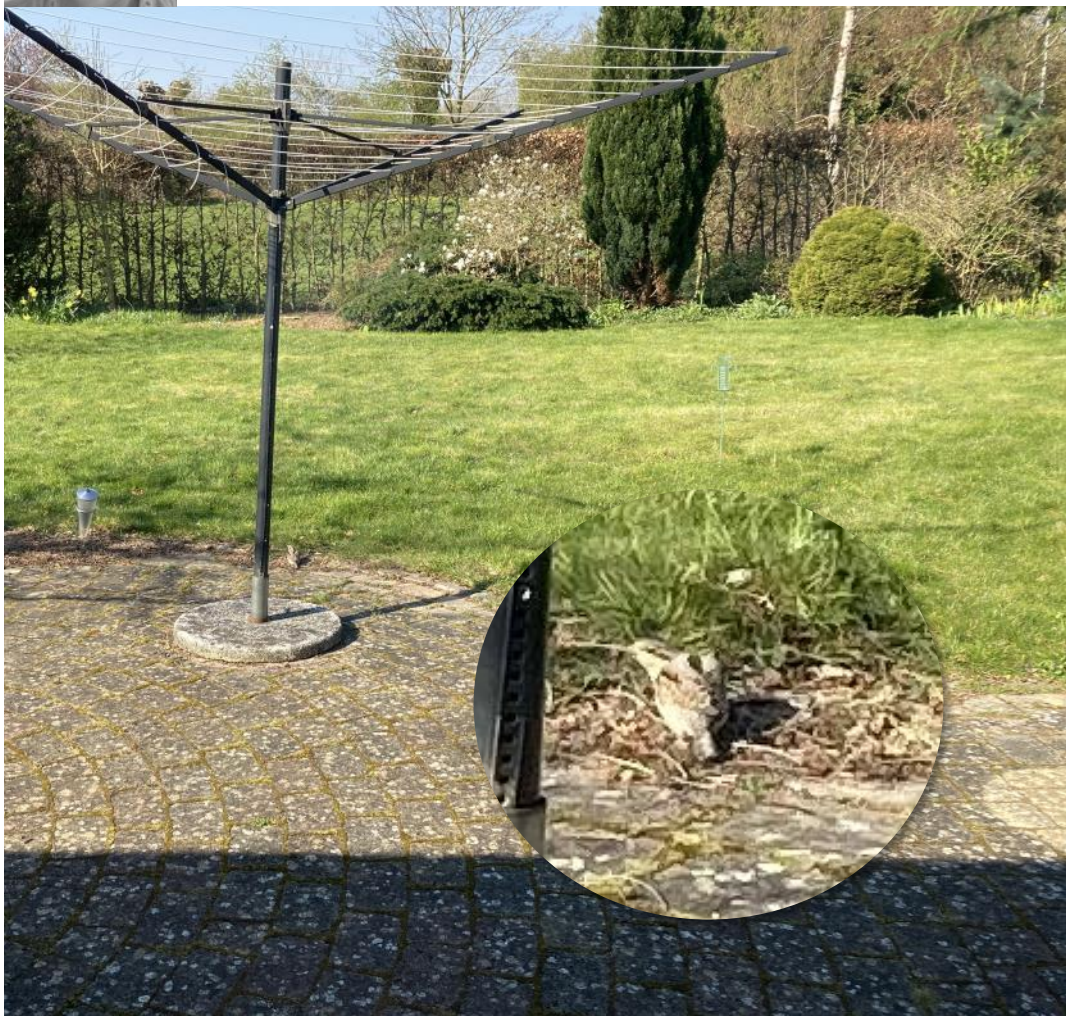

Outdoor i Centrum
www.outdooricentrum.dk

HVORDAN BEKÆMPE MAN MYRER?

Af Lise Pedersen

Myrer på terrassen kan være en pestilens og de er svære at slippe af med, når man nu ikke vil bruge gift.

Mon ikke mange husejere fra tid til anden har ønsket sig at få besøg af en myresluger? Desværre ikke realistisk på vores breddegrader.

Men der findes et realistisk alternativ, som er både bæredygtigt og økologisk: anskaf en vendehals.

Denne vendehals er set flere gange på en terrasse i Høruphav, på jagt efter myrer.

GÆT EN FUGL I UGEAVISEN

Af Kaj Abildgaard

De heldige vindere i "Gæt en fugl" konkurrencen, og som havde gættet på havlit blev:

1. pr. En kikkert blev vundet af Lone Paulsen, Brigadevej, Sønderborg
2. pr. En flot kalender med fuglebilleder blev vundet af Jytte og Stig Tønder, Kongevej, Sønderborg
3. pr. En lille fuglebog blev vundet af Ingrid Bonde, Højlund, V. Sottrup

Alle fik desuden et års gratis medlemskab af Ornitologisk Forening for Als og Sundeved. Havlitten er en andefugl, der yngler i de arktiske egne. Den er en almin-

delig forekommende vintergæst, som vi kan se som trækfugl mellem okt./nov. og april. Da der som reglen opholder sig langt fra land, ses den ikke så meget. Ofte kan man dog tydeligt høre dem.

Havlitten er en ca. 43 cm lang dykand. Den har overvejende lys krop og mørke vinger. Fjerdragten er lysere om vinteren end om sommeren. Hannen har forlængede halefjer og kan derfor måle op til 60 cm fra næbspids til halespids. Som den eneste and fælder havlitten sin fjerdragt tre gange årligt.

Den lever af muslinger, snegle og krebsdyr, som den finder ved at dykke helt ned til 100 meters dybde.

Kaj Abildgaard

*Lone Paulsen
(vinderen af konkurrencen)*

*Karen Marie
Klinksgaard
(Bleshøj optik)*

NORDSTRAND, SKAGEN

19.5. 2023 kl.11.30

MULIG **STILLEHAVSLOM** PÅ VEJ
MOD GRENEN !!!!

 AFSTED

*Oliver Laursens jizz set i flokken af
birdere, der i stor fart løber videre*

2 ARTER MAN SKAL VÆRE HURTIG FOR AT NÅ AT SE

Af Kaj Abildgaard

Man kan dele fugle op i mange forskellige grupper. En af dem kunne være stand- og trækfugle. Men der er også en 3. gruppe, som man kunne kalde gennemtræksgruppe. Her er der især 2 arter, som jeg lige vil omtale.

Den ene er pomeransfuglen. Det er en fugl lidt mindre end hjejlen I sommerdragten er brystet orange som tørret pomeransskal med et tydeligt hvidt bånd som afgrænsning til den grå hals. Desuden har fuglen en markant hvid øjenbrynsstribe. Den yngler i den arktiske tundra i det nordlige Europa og Asien, Derudover på egne bjergplateauer som det skotske højland og Alperne. Den kommer hertil fra især Nordafrika, hvor den overvintrer. Danmark

er om foråret et af dens vigtigste rastested på dens vej nordpå. Man kan se mellem 400 og 1700 i rasteperioden, der varer ca.10 dage midt i maj. Man finder fuglene på marker med ret lav vegetation f.eks. nytilsåede kortmarker. For år tilbage kørte vi til Skjern enge for at se fuglene. Nu finder vi dem hvert år tættere på. Næsten altid på de samme pladser mellem Højer og Møgeltønder. Når de trækker tilbage om efteråret, kan de igen ses først i september, men da i et noget mindre antal.

Den anden er mosehornuglen. Det er en lys ugle lidt mindre end en ringdue. Den har dog et vingefang på ca. 100 cm, når den flyver. Den har stikkende, gule øjne. Selv om den kaldes hornugle, er dens horn kun små og ses kun, hvis fuglen er speciel vagtsom. I modsætning til de andre danske ugler er mosehornuglen dagsaktiv. I Danmark finder man kun fuglen yngle ganske få steder, hvis den overhovedet findes? Et af de bedste steder for at se uglen er Hjørpsted skydebane. Ved Gammel Frederikskog er den set ofte. Vi finder den også i træktiden ved Birkepøl, hvor den dog som reglen kun bliver en uges tid.

Pomeransfugl
Foto: Svend Ove Jensen

Vi sidder vel alle sammen og glæder os til det næste nummer af PANURUS!

MEN bladet skriver jo ikke sig selv. Det er jo lidt kedeligt, at det er de samme 4-6 personer, der skriver stort set alle artikler til bladet. Er det ikke lidt ensformigt for jer i forhold til tekst, indhold og vinkel på artiklen? Det kan da vel ikke passe, at – netop du – ikke har en interessant historie at fortælle – det være sig fra foderbrættet, ha-

ven, OAS-turen eller fra din egen tur i felten !

Gør lidt ligesom mig – invester en ½ - 1 time ved computeren – og få nedskrevet din historie, og send den til Viggo.....og alle os andre !

Hvem synes egentlig ikke, at det er FEDT at se "sin artikel" på side 7 i det næste PANURUS-blad.

Annonce

SIB®

BYGGERI

www.sib.dk

**Din professionelle
byggepartner**

EN OAS-TUR MED USÆDVANLIGT EFTERSPIL

af Hanne & Jens Eriksen

Tyve morgenduelige ornitter var mødt op kl 7 til OAS/DOF-turen til Gråsten Slotspark, -sø, og -skov den 24. maj trods det lidt kølige og overskyede vejr. Efter at have studeret fuglelivet ved søen gik turen i roligt tempo ind i slotsparken, hvor der kom gang i fuglestemmerne. Foran slottet kunne vi fint kigge på aktiviteterne i skarv-kolonien. Der var 79 aktive reder med rugende fugle, reder med små unger og andre med store unger. Vi måtte dog flytte os lidt, da en musvit med føde gerne ville ind til ungerne i stendiget. En strandskade fløj rundt her ivrigt kaldende. Ellers var det sangerne, der blev diskuteret med munk, have-, gran- og løvsanger som de dominerende. En sangdrossel gav fin solosang. Gennem elle-sumpen hørtes en vandrikse kalde i længere tid mens en rørhøg hun og

en musvåge var uenige om siddepladserne i et egetræ. Senere kunne en grå fluesnapper studeres gennem teleskop. Ved afslutningen kunne det konstateres, at vi havde registreret 45 arter på den tre timer lange tur.

Men for os var dagens oplevelser ikke slut. Hanne skulle i Brugsen og standsede cyklen på hjemvejen langs slotssøen, da en stor skallesluger hun med en flok små ællinger kaldte uafbrudt tæt på søbredden. Hanne kaldte mig på mobilen, og et par minutter senere var jeg på plads med kamera. Skallesluger-hunnen kaldte stadig, samtidig med at hun prøvede at holde styr på de mange ællinger. Pludselig kom endnu en ælling løbende over vejen og kæmpede sig gennem det høje græs ned ad

Foto: Hanne og Jens Eriksen

skrænten. Lidt senere dukkede den op ved bredden og svømmede ud til de andre. Nu standsede hunnen med at kalde, lod flere af ungerne kravle op på ryggen og sejlede derefter med alle 14 ællinger længere ud i søen.

Skalleslugerne havde ynglet i et stort egetræ langs Skolegade i Gråsten tæt ved skolen. Halvt oppe i træet er der et stort hul, hvilket er redehullet. Vi var utroligt

heldige med at være på stedet, lige da ungerne skulle søsættes og med en enkelt efternøler. For to år siden var Viggo Petersen også heldig, da han samme sted på Skolegade så en stor skallesluger hun vade hen over vejen ligeledes med 14 ællinger på vej ned til øen. Sidste år så vi flere gange skallesluger-hunnen ved redehullet og langs søbredden, men vi tror yngleforløbet slog fejl det år, da vi ikke så ungerne.

FORMANDENS PIP

Af Kaj Abildgaard

Det er sagt før, men DOF-basen er en herlig opfindelse. Det er utroligt, så mange oplysninger man kan få derfra.

Jeg bruger den dagligt til at se, om der er kommet nye spændende arter til landsdelen, eller hvor man kan finde en speciel art, som man gerne vil opleve. Det fremgår også tydeligt, at nogle "rykker ud", så snart noget interessant dukker op. Derfor er det også fint, at nogen markerer observationsstedet, hvis ellers forholdene kan tåle at mange dukker op.

Der er næsten ingen ende på, hvad du kan udtrække af lister. Normalt ser jeg listen over arter set i Sønderjylland, hvilket hurtigt kan ændres til, hvad der er set på lokaliteter. Du kan søge efter, hvor en art er set i hele landet. Du kan søge på, hvilke arter du har set i løbet af året, og man kan blive ved.

Jeg kan kun opfordre til at bruge databasen. Jeg hører sommetider om nogle, der har set sjældne fugle som kongeørn eller drosselrørsanger, hvor man tænker, det ville dog være rart, hvis disse observationer blev kendt af flere.

Man kan i basen indberette medobservationer, hvilket gøres med deres tildelte kode (normalt postnummer og initialer). Herved kan man se, hvis 2 eller flere indberetter den samme fugl. Det har dog knap så stor interesse om "moster Anne" har været med.

Hvis man er i tvivl om sin observation, kan man altid angive et "0" og så i teksten skrive en beskrivelse af det sete.

Adressen på DOF basen er www.dofbasen.dk Her kan man på forsiden anføre, at man gerne vil oprettes som bruger.

HAR DU FÅET BETALT DIT KONTINGENT TIL OAS?

Her ved udgangen af maj måned må vi konstatere, at over 100 endnu mangler at få betalt kontingent. Så er du blandt dem, må vi bede dig indbetale kr.150 på foreningens konto reg. 1551 konto 910 4429. Vil du hellere bruge mobilepay, må du sende til mig 30 20 84 56, så flytter jeg pengene videre.

Skulle du være i tvivl om, at du allerede har betalt, kan du sende mig en mail på kajabildgaard@stofanet.dk

STOR SKALLESLUGER RESULTATET FOR 2023

Af Klaus Bo Jensen

Vores indsats omkring soignering af stor skallesluger kasser i vores område på Als, Sundeved og Broagerland har resulteret i p.t. 69 redekasser, som vi så kontrollerer på vores ture. I år har vi tillige indført en dobbeltkontrol af udvalgte redekasser, hvor vi er/var usikre på, om de bliver benyttet til yngel på vores første visit.

Dette år har kontrol-teamet bestået af Orla Jessen, Lars Peter Hansen, Peter Schwartz Jensen, Erik Faudel, Kaj Abildgaard, Oliver Laursen og undertegnede, som har lavet i alt 5 kontrolture.

Resultatet var lidt i underkanten af, hvad vi kan betegne som et "normalt år" EFTER de første 4 kontrolture fra 9/5 – 14/5. Altså – hvad vi plejer at gøre. Vi havde haft sikre yngle-resultater i 16 kasser for stor skallesluger og én enkelt kasse med natugle.

Sikre SS ynglekasser er redekasser med stor skallesluger hun på reden, tildækkede reder med dun, eller kasser hvor dun og æg er synlige.

De "sædvanlige" gode steder har egentlig leveret i år, dog med forskellig succes.

Området omkring kurskoven/badeanstalten i Sønderborg og ved lunden på "Guldkysten" i Sønderborg har været succeser. Sønderskoven skuffer med kun EN sikker SS-succes. Madeskoven leverer, ligesom Kær vig og specielt Lusig strand med 2 skalleslugere på reden.

En succesfuld kasse i Nørreskoven, og en på Hjortholm enge på Kegnæs.

Ballebro og Mjelsvig gav også skalleslugere.

Broager var desværre skuffende. Spar Es kunne levere 1 god redekasse, og Gerdas tidligere "hotspot" i Skelde gav kun en ynglende skallesluger. Det er både Gerda og vi meget kedde af, men mon ikke det vender til næste ynglesæson!

Vi har igen "obset" flere kasser, som trænger til at blive nedtaget, kasseret, repareret eller omflyttet. Vi må se, om vi ikke til efteråret kan få igangsat en OAS-vennekreds-opgave, hvor vi får soigneret vores kasser og omplaceret flere. Vi skal nok indkalde rettidigt til denne øvelse – så vær beredt!

Alt i alt må vi alligevel betragte "glasset" som halvfuldt og ikke halvtomt. Vi ligger lidt under normen på 20 – 25 "kasse-succeser", men mon ikke bare vi kan give skylden til "klimakrisen"

H A, H A, H A.....og H A

Nu sidder jeg her torsdag den 25/5 efter at jeg har gennemført en ekstra kontroltur af omkring 10 SS-kasser sammen med Kaj.

Hvilken succes – og en KLAR øjenåbner for os "kontrol-freaks". Vi er fremadrettet nødt til at gennemføre udvalgte dobbelt-kontroller af vores kasser!

Vores store skalleslugere yngler altså med start imellem medio april og sikkert slut maj.

I dag fandt vi ca. 10 nye kasser med ynglesucces. Nogle med fugle på reden, nogle med æg/dun i forhold til

Stor skallesluger, hun
Foto: Klaus Bo Jensen

sidste kontrol, og også nogle, hvor reden var "tømt" for dun, æggeskaller mv. siden sidste besøg. Altså "vi var inde – og nu er vi ude".

F.eks. ved Hørup Klint. Omkring medio maj var der intet i de 3 kasser derude, selvom vores gode OAS-medlemmer Lisbeth og Hans Clausen havde set aktivitet inkl. rede indflyvning flere gange omkring kasserne. Frustrationen var stor ved 1. besøg. Hvorfor så vi intet.

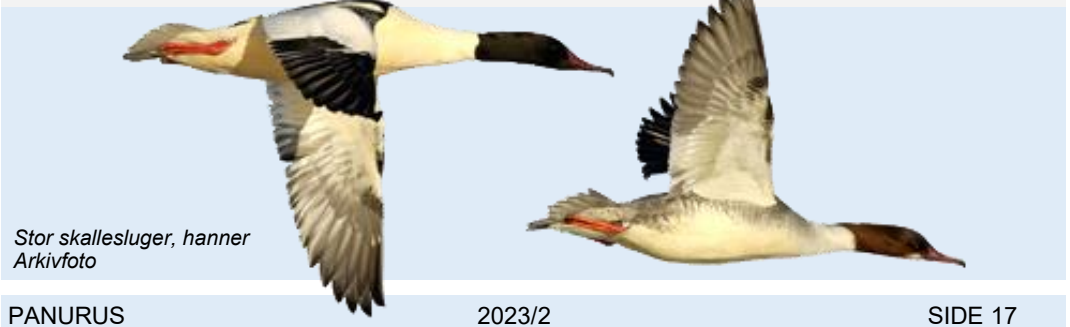
I dag kom forløsningen. Fuglene var bare lidt sene på den.....og i dag

så vi resultatet.

ALT i ALT blev vores 2023 sæson faktisk rigtig GOD.

Med vores SS-kasser + ugle kasser + natur reder fik vi faktisk en "hit-rate" på **27** stor skallesluger-succeser + **1** sikker natugle succes. (FAKTISK = 40%)

DET er vi meget tilfredse med – lidt MEGET OVER vores års-gennemsnit. Og – faktisk – noget overraskende. M E N - dobbeltkontrol ER kommet for at BLIVE!

Stor skallesluger, hanner
Arkivfoto

DONANA NATURE PARK OG ISLA CHRISTINA - APRIL 2023

Af Lene og Per Berthing

Hvor ofte bladrer du lige igennem fuglebogen...? Kort før Billund Lufthavn spottede vi en rovfugl, og hånden røg automatisk ned efter fuglebogen i bilens sidelomme... tom! Nå ja, bogen var jo hentet ind og ... måske... lagt i kufferten? Vi rodede forgæves kufferten igennem: øv, ingen bog. Ville have givet mindst 500 kr i kiosken i lufthavnen, men de havde ikke "Fugle i felten". Så et godt tip: husk altid bogen. På vej fra lufthavnen i Sevilla kørte vi lidt væk fra motorvejen og så en ny, spændende fugl meget tæt på i en busk. Vi vidste, den var i bogen... hm... tænke... gætte... besværligt at lede i mobilens fuglebog... fin start på en god uge med en flot og tydelig skadegøg på tæt hold.

Blæder
Foto: Lene og Per Berthing

Efteråret 2018 var vi på alletiders fugletur omkring Ronda og i Donana Nature Park i Spanien, og i år tog vi en forårstur i samme område, dog var Ronda skiftet ud med Isla Christina, der viste sig at være et meget interessant fugleområde, nemt og spændende at udforske på egen hånd.

Landskabet minder om vestkysten i DK, blandet med store arealer med damme som i Store Vildmose, samt saltmarsk med damme – livligt lokalt liv og kun få turister.

Hvad kendetegner et favoritsted? Helt klart mange arter, men nok også andre faktorer: tilgængelighed, trafik i området, vegetation m m, men ellers er det svært præcist at sige, hvad lokalitets-charmen omfatter. Vi faldt hurtigt for en lang, fredelig vej langs dammene, og første dag bød på timevis af godt selskab af bl.a. purpurhejre, fiskeørn, sort ibis, blæder, stor tornskade (sydlig), rødhovedet tornska-

Sort ibis
Foto: Lene og Per Berthing

Rødrygget tornskade
Foto: Lene og Per Berthing

end vores. Vi så flere ynglende Lille tårnfalk, og ved hjælp af guiden lykkedes det at se blå glente lette fra hegn. Vi så ofte mange blåskader, og flere gange Helena Astrild – en lille fugl, der pynter – hvilket har kostet den friheden og er blevet holdt i bur. Nu er den hyppig i hele området. Ved havnen i Isla Christina så vi bl.a. audoinsmåge, hvidbrystet præstekrave, sorthovedet sanger og sørgestenpikker. Ved ebbe kunne man være heldig at se rødvinget braksvalde ved stranden – vi ledte og ledte i flere omgange, desværre uden held. Til gengæld så vi middelhavssølvmåge, sule og til alles overraskelse en alk. Blandt flamingoerne var der spotet een enkelt Lille flamingo, så det var som at kæmme flokke af bramgæs, fugl efter fugl gennem scope på udkik efter et afvigende næb og lidt ekstra farve, men uden held.

de, stor flamingo, stylvælger og selvfølgelig de faste arter i Spanien: hvid stork, ensfarvet stær og sort glente i massevis.

Vi var på 3 forskellige guidede ture med Wild Donana: Donana Nature Park, rundt ved marker og i salt marsken Odiel, med hhv 3, 2 og 6 deltagere i alt på turene. Guideerne var helt fantastiske, de brændte virkelig for fugle og natur og var meget kompetente – og kendte de gode steder. Vi så helt klart arter, vi ikke havde kunnet finde på egen hånd.

Desværre er Donana præget af meget kraftig tørke i år, og det var bekymrende at se sæsonen starte med helt udtørrede vandhuller, flodlejer og knastørre marker. Der var i øvrigt hedebløge og varmerecord for april, mens vi var der. Det var til at holde ud, takket være havets briser. I Donana så vi marmorand, amerikansk hjejle, pungmejse, sorthovedet væver, vende-hals og en del vadere og sangfugle, herunder iberisk gransanger, der lød meget anderledes

Vi så fugle fra solopgang til hen under aften og nåede hverken i poolen eller rigtigt i baren, men havde hele tiden lyst at birde. Vi var overraskede over de

Pungmejse
Foto: Lene og Per Berthing

Klippeværting - indsat: Lille tårnfalk
Foto: Lene og Per Berthing

mange gode steder, og havfuglene og de mange vadere var nye erfaringer på fugletur i Spanien. Dog manglede vi "suset fra gribbe", så den sidste dag brugte vi i Portugal, hvor de nærmeste ellekrager var set. Vi så en meget flot pirol flyve lige foran os, og vi fandt også klippeværting og rødhøne. Efter en lille times kørsel mod nord, så vi en gåsegrib, så det lugtede da lidt af fugl.

Området kan bestemt anbefales, en anden gang tilføjer vi nok Tarife med guide, men det giver også stor fornøjelse at gøre som

os: ud i det blå og så nyde diverse fund.

I alt så vi intensive

information til slut: "Fugle i felten" holder til at ligge udenfor en uge i april med regn og nattefrost, - den lå frit fremme midt i haven, da vi kom hjem.

Vi kender en anden fuglekigger, der engang har givet sin bog en overnatning i regn på Allsundbroen.

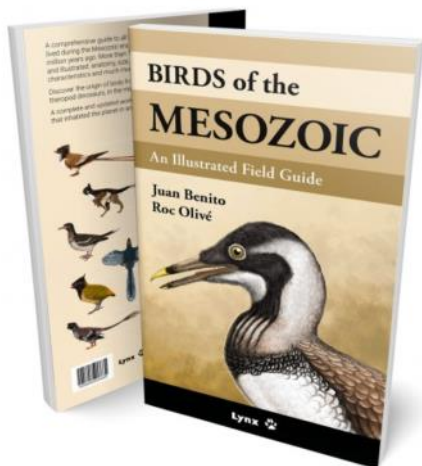
Det er virkelig en sej bog!

EN ANDERLEDES FUGLEGUIDE

Af Viggo Petersen

Jeg har for nyligt erhvervet mig en ny fugleguide og jeg erkender, at den nok aldrig vil opnå samme status som Fugle i felten, hverken med hensyn til indhold og til vejrbestandighed (se forrige artikel).

Bogen er en "felthåndbog" til fortidens fugle, som beskriver de fugle, som vi ikke længere har mulighed for at se.

Bogen er på engelsk og er købt i Naturbutikken.

Den er opbygget som en feltguide, men med illustrationer af forhistoriske fugle fra den mesozoiske æra, sådan som forskningen mener, at de har set ud. Ud over dette indeholder bogen fotografier af visse af de fossiler, som ligger til grund for vores viden om de forskellige arter.

Bogen beskriver fuglens udvikling i mesozoikum

Mesozoikum er den mellemste af de 3 geologiske æraer i æonen Phanerozoikum og strækker sig fra 251 til 65,5 millioner år siden. I Mesozoikum var livet domineret af store sofistikerede krybdyr og kendt som dinosauners tidsalder.

I mesozoikum udvikledes de første egent-

lige fugle. Pattedyrene levede endnu en skyggetilværelse.

Især mange fossile fund af fugle i Kina med høj detaljegråd har gjort det muligt at rekonstruere kopier af fuglene.

Eksempel fra bogen.

Fossil af *Itersvis huchzermeyeri* fundet i Liaoning provinsen i Kina.

Og sådan har den (måske) set ud.

Itersvis huchzermeyeri

Alder: 122-120 millioner år

Størrelse: 20,5 - 23,5 cm

Vingefang: 45 cm

GAMLE FUGLEFILM PÅ NETTET

Af Lars Peter Hansen

Målgruppe: Primært ældre OAS-medlemmer, der lærte *skråskrift* i skolen og er deltagere i Engfugleprojektet – og som nu har en QR (Quick Response) -kode læser

Find selv andre gode film, f.eks. den med præstekraven.

Min første fuglebog var denne, som mange sikkert kender – og med *sirlig skråskrift* er noteret ejeren af bogen.

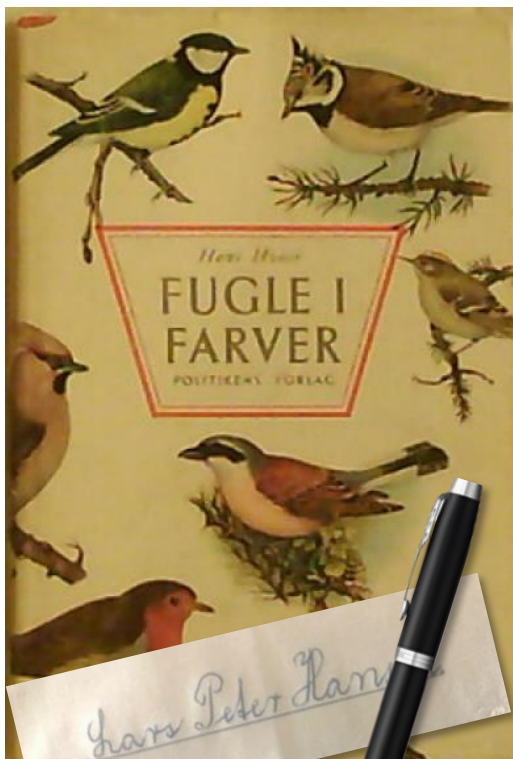

I 2019 fik Thomas Vikstrøm fra DOF arrangeret, at en række gamle film blev tilgængelige på nettet efter digitalisering af gamle smalfilmstrimler. På Filminstitutets hjemmeside finder du KIGGER PÅ FUGLE www.danmarkpåfilm.dk/tema/kigger-paa-fugle

Filmene er fra perioden 1938 til 1984, og vil for målgruppen give mindelser om at sidde i et klasselokale fra "dengang". Efter en time med "*skrivning*" kunne man være heldig, at der blev vist en dyrefilm med den flimrende smalfilmsfremviser – stumfilm eller med knitrende lyd.

Den mest relevante film er for målgruppen fra 1940: BILLEDER FRA STRANDENGENS FUGLELIV (11 minutter) fra dengang, der var rigeligt med engfugle.

Her QR-koden til denne film

Skråskriftsystemet er udviklet af Herman Larsen i 1920'erne, og blev meget populært. Indlæringen af en smuk og sammenbunden håndskrift blev dengang betragtet som en væsentlig del af et menneskes dannelse, kropsligt såvel som åndeligt!

GÆT'N FUGL

Løsning på GÆT'N FUGL i Panurus nummer 2023 - 1:

Vandstæren er trods navnet ikke en stær, men tilhører sin egen familie med fem arter, hvoraf kun en er repræsenteret i Europa. Vandstæren er dog på størrelse med en stær. Den er en buttet, mørkebrun fugl med karakteristisk hvidt bryst

og kort hale. Den ses typisk siddende på en sten eller gren ved vandløb, mens den nervøst vipper gumpen op og ned. Denne 'kniksende' adfærd gør arten let genkendelig. Ofte vil man, selv om vinteren, kunne høre vandstærens stille sang af varierende, knitrende toner.

I Danmark er den meget sjælden som ynglefugl, hvilket skyldes, at der kun findes få klare vandløb med god strøm og stenet bund, som er artens foretrukne fødesøgningssted. I det nordlige Skandinavien yngler arten gerne på små afsatser i klipperne langs elvene. I Danmark findes dette terræn kun på Bornholm. Der er således mangel på naturlige redepladser i Danmark, og opsætning af redekasser har derfor vist sig at være gavnlige for arten. Desuden yngler den gerne under mindre broer over åer.

GÆT'N NY FUGL

Foto: Klaus Bo Jensen

OAS AKTIVITETER 2023

JULI - NOVEMBER

FRØSLEV PLANTAGE.

Onsdag d. 7. juni kl. 20.00 – 23.15.

Vi vil prøve at finde natravnen sidst på turen. Inden da måtte vi gerne have set/hørt skovsanger, hedelærke og vende Hals.

Mødested: P-pladsen N for Frøslev-lejren ad Lejrvejen.

Turleder: Klaus Bo Jensen. Tlf. 50 94 33 63.

Arr.: OAS/DOF Sønderjylland.

AFTENTUR TIL TRILLEN.

Tirsdag d. 15. august kl. 19.00 – 21.00.

Vi kikker efter vadefugle, ænder, gæs i Hørup hav og omkring Vælddam.

Mødested: P-pladsen lige før Høruphav.

Turleder: Kaj Abildgaard. Tlf. 30 20 84 56.

Arr.: OAS/DOF Sønderjylland.

HOSTRUP KRAT.

Lørdag d. 9. september kl. 9.00 – 11.30.

NY LOKALITET. En rigtig fin lille kuperet skov med varieret bevoksninger.

Sortspætten og stor hornugle optræder derude.

Turleder: Klaus Bo Jensen. Tlf. 50 94 33 63. Arr.: OAS/DOF Sønderjylland.

ROVFUGLETRÆK FRA SØNDERSKOVEN.

Søndag d. 24. september imellem kl. 12.00 og 15.00.

Vi kikker primært efter rovfugletræk. I kan komme og gå, som I har lyst.

Hvis vejret arter sig (sol = termik, og østenvind), kan der komme rigtig mange rovfugle.

Mødested: øst enden af Hjort Lorenzens Vej i Sønderborg.

Turleder: Klaus Bo Jensen. Mobil 50 94 33 63.

Arr.: OAS/DOF Sønderjylland.

FUGLETRÆK VED KRAGESAND.

Søndag d. 8. oktober kl. 7.30 – 11.00.

Vi stiller os ved P-pladsen ved Kragesand på sydspidsen af Broagerland, og håber, der er gang i fugletrækket. Vi holder øjne og ører åbne for småfugletrækket over land og holder også øje med fjorden, hvor bl. a. ænder, gæs og måske lommer kan være på vej mod vest. Man kan komme og gå, som man har lyst til, imellem kl. 7.30 – 11.00.

Turleder: Gert Fahlberg. Tlf. 26 31 10 13.

Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland.

TUR TIL MANDØ.

Lørdag d. 21. oktober (efterårsferien) kl. 8.30 – 16.00.

NY lokalitet, NYT turkoncept. Vi prøver noget nyt uden for vores normale fugleområde.

Efterårstrækket

på Mandø kan være spektakulært med tidligere sjældne arter som hvidbrynet løvsanger, tajgapiber og fuglekongesanger.

Vi kører og samles i egne biler, og OAS betaler for kørselsudgifter. Bindende tilmelding senest mandag d. 16. oktober til Lars Møller Andersen (tlf. 23 69 86 35 eller

lars.moeller.andersen@stofanet.dk) med navn og om du vil stille din bil til rådighed for samkørsel.

Mødested: Kl. 8.30 i inder-gården på Sønderborg kaserne. Tidevandstabellen tilsiger, at vi kan køre på Låningsvejen fra kl. 10.30 og indtil kl. 16.30. Medbring madpakke og drikkevarer.

Turen er **kun** for OAS-medlemmer.

Turleder: OAS turudvalg: Lars Møller Andersen tlf. 23 69 86 35, Lars Peter Hansen tlf. 40 87 62 44, Klaus Bo Jensen tlf. 50 94 33 63.

BØJDEN NOR.

Lørdag d. 28. oktober kl. 8.00 – 14.00.

Vintergæsterne er begyndt at ankomme sammen med "langt-trækkerne".

Mødested: Fynshav Færgehavn.

Afgang: Fynshav Færgehavn kl. 8.00. Retur: Bøjden Færgehavn kl. 13.00.

Deltagerne køber selv deres "gående-billet" f.eks. online via www.alslinjen.dk.

Priseksempel retur for pensionist kr. 78.

Fuglereservatet ligger i gåafstand lige ved færgelejet.

Madpakke og drikkevarer vil være en god ide.

Turleder: Else Dupont Tlf. 40 16 23 61.

Arr.: OAS/DOF Sønderjylland.

Annonce

bleshøyt optik

E T A B L E R E T | 1 8 8 7

PANURUS

Udgives af:

Ornitologisk Forening for Als og Sundeved (OAS).

Oplag: 300 eksemplarer.

Tryk:

Langenberg Grafisk, Sønderborg

PANURUS er et medlemsblad for Ornitologisk Forening for Als og Sundeved (OAS). Bladet udkommer som udgangspunkt med 4 årlige numre.

Synspunkter, der kommer til udtryk i artikler m.m., dækker ikke nødvendigvis foreningernes holdninger. Eftertryk i uddrag er tilladt med tydelig kildeangivelse.

OAS

Kontingent: kr.150,00

Indsættes på 1551 - 9104429
senest 31. marts

Bladets formål er bl.a.:

- at formidle sønderjyske ornitologers naturoplevelser.
- at formidle den løbende diskussion om naturbevarelse.
- at være til gensidig inspiration.
- at formidle ornitologisk viden om primært den sønderjyske fuglefauna.

Redaktion

Viggo Petersen

Kongshoved 5

Kegnæs

6470 Sydals

5135 1373

petersenviggo@gmail.com

PRODUKTIONSPLAN FOR 2023

- Deadline for nr. 1 er 15. februar
- Deadline for nr. 2 er 15. maj
- **Deadline for nr. 3 er 15. august**
- Deadline for nr. 4 er 15. november

Artikler sendes som vedhæftet Word-fil.

Billeder og illustrationer sendes som jpg-fil/jpeg-fil eller som papirfoto /tegning til scanning (ønsker du sidstnævnte retur, bedes du notere det). Send helst ikke pdf-filer, da disse ikke umiddelbart kan redigeres.

Besøg også
www.oasweb.dk
med ture, fotos
og blog.
Her finder du også tidligere numre af PANURUS

Med 225 modtagere (heraf flere ægtepar) har PANURUS en pæn læserskare. Bladets indhold bygger på artikler og billeder, der genspejler medlemmernes oplevelser. **Vi modtager derfor gerne artikler/billeder fra dig. Disse vil blive bragt med minimal redigering.**

Redaktionen opbygger et billedarkiv om Sønderjyllands natur og fugleliv. Til dette arkiv modtager vi gerne billeder fra medlemmer fra hele landsdelen. Alle skarpe billeder har interesse og kan sendes til redaktionen. Angiv venligst oplysninger om billedet (hvem, hvad, hvor, hvornår).

Ved gengivelse i PANURUS vil fotografen altid blive krediteret.

SEE THE UNSEEN
WWW.SWAROVSKIOPTIK.COM

MacNab.eu

Nørrekobbet 7 6400 Sønderborg Tlf. 74 43 16 46

STØT VORE ANNONCØRER - DE STØTTER OS

**ORNITOLOGISK FORENING FOR
ALS OG SUNDEVED**

Formand: Kaj Abildgaard

Johan Skjoldborgs Vej 3
6400 Sønderborg.

Tlf.: 3020 8456

mail: kajabildgaard@stofanet.dk

www.oasweb.dk

Kontingent: kr.150,00

indsættes på 1551 - 9104429

Adresseændringer, opsigelse af medlemskab m.m. sendes til formanden

AFSENDER: **OAS** - v/ Viggo Petersen, Kongshoved 5, 6470 Sydals

